

Piil på hjernen

Af Christopher Seidelin

Morten Piil: *Film på hjernen – 40 års bedste biografoplevelser*. Informations Forlag, 2003. 664 s., ill., 368 kr.

Det er gode tider for Morten Piil. Sidste år modtog han en æres-Bodil for sit omfattende arbejde med formidling af dansk film, og i anledning af hans 60-års dag udkommer nu en samling af hans mange filmanmeldelser, primært fra Information. Denne udgivelse ledsages i øvrigt af visninger af 17 af hans yndlingsfilm i Cinemateket i april – alle udvalgt af ham selv og naturligvis beskrevet i *Film på hjernen – 40 års bedste biografoplevelser*, der omfatter hele 308 anmeldelser og 23 øvrige artikler om film, fortrinsvis nekrologer.

De mange anmeldelser tillader Piil at "kaste et strejflys på nogle væsentlige navne i ældre og især nyere filmkunst", som det hedder i bogens forord. Bogen er delt op i 12 afsnit: "Klassikere", "Den nye bølge", "-og andre franskmænd", "Amerikanere", "Englændere", "Italienerne", "Tyskere", "Svenskere", "Østeuropæere", "- og de andre", "Musikfilm" samt "Danskere", der sorteret efter filmenes instruktører bringer samtidens Piil-anmeldelser. Dermed er udvalget meget bredt. I klassikerkapitlet finder man kritik om alt fra Chaplin over Dreyer til Jerry Lewis og Buñuel, ny bølgeinstruktørerne er klogelig skilt fra resten af franskmændene, mens bogens øvrige indhold medtager så forskellige instruktører som Spielberg, Fassbinder, Kiarostami, John Waters, Woody Allen, Nils Malmros og Lasse Spang Olsen. En række instruktører behandles dog mere indgående end andre, men også her viser bogens spændvidde sig: Kieslowski er topscorer med syv anmeldelser fulgt af Spielberg med seks; tredjepladsen deles af Rohmer, Loach, Leigh og Hallström med hver fem anmeldelser og Welles, Buñuel og Widerberg med hver fire og en nekrolog. Man kommer med andre ord vidt omkring, og Morten Piil formår med sit knivskarpe sprog at fastholde sin læser, som vel først lægger bogen fra sig, når han møder en film, han med vilje ikke har set.

Med 308 anmeldte film kommer dette selv sagt til at ske, selv om der primært er tale om de største instruktørers bedste film. Mellem mængderne af Blå Engle, Syv Samuraier, Amerikanere i Paris og Godfathers findes dog

pludselig film som Luc Bessons *Atlantis* (1991), Spielbergs *Indiana Jones and the Temple of Doom* (1984, *Indiana Jones og templets forbandelse*), Epsteins *The Times of Harvey Milk* (1984, *Historien om Harvey Milk*), Abrahams' *Hot Shots* (1991), Softleys *Backbeat* (1993), og Birger Larsens *Lad isbjørnene danse* (1990), film som sjældent finder vej til de allerbedstes selskab. Indskuddene af disse store instruktørers små film (eller slet og ret små film) er paradoksalt nok både en styrke og en svaghed ved bogen. Det er umiddelbart sympatisk, at Morten Piil har valgt at medtage dem over andre, mere etablerede kunstværker, men samtidig stikker de underligt ud sammenlignet med de store film, som alt overvejende dominerer bogens udvalg. Ville bogen have været bedre med en ekstra Truffaut-film frem for Lasse Hallströms *ABBA – the Movie* (1977)?

Hermed når vi også frem til *Film på hjernens* overordnede udvælgelsesproblemer. Med sine 664 sider er den en ordentlig moppedreng, der ifølge dens bagside er "et godt supplement til filmlitteraturens opslagsværker og guides". Men bogen er i omfang større end Morten Piils egen filmguide over danske film (1998, revideret 2000). Med sit temmelig store udvalg bliver bogen dermed en skitse til en egentlig guide til verdens store film. Havde bogen været dobbelt så stor, var målet nået; havde den været halvt så stor, kunne man have beholdt et strammere fokus, og udelukkende ladet bogen omhandle en række håndplukkede instruktører. I sin forhippedhed på at have alt det centrale + lidt af det skæve med, sætter bogen sig lidt mellem to stole. For stor til at beholde fokus, for lille til at have det hele med. Således ender man med at savne en række film, der ville nuancere Piils fine anmeldelser af en instruktørs væsentligste værker. Hans anmeldelser af Triers *Befrielsesbilleder* (1982), *Europa* (1991) og *Breaking the Waves* (1996) er udmærkede, men for et komplet billede savner man *Forbrydelsens element* (1984), *Riget* (1994), *Idioterne* (1998) og *Dancer in the Dark* (2000). Hvorvidt Morten Piil ikke synes om disse film (bogen indeholder jo kun hans "bedste biografoplevelser"), eller han slet og ret bare ikke anmeldte dem i sin tid, fremgår ikke af bogen. Er *Befrielsesbilleder*, *Europa* og *Breaking the Waves* de tre højdepunkter i Triers karriere? Vægtningen af dem antyder det, men det er svært at vide.

Dette synes generelt at være bogens største svaghed. Det er godt med *Skjulte øjne* (1954, *Rear Window*), *A Clockwork Orange* (1971) og

The Sugarland Express (1974), men hvad med *Psycho* (1960), 2001: *A Space Odyssey* (1968, *Rumrejsen år 2001*) og *Jaws* (1975, *Dødens gab*)? Om de findes, ville man gerne læse Morten Piils anmeldelser af disse film – positive eller negative.

Flere centrale instruktører lider samme skæbne. Peter Greenaway, Pedro Almodóvar, Tom Tykwer, John Woo, Takeshi Kitano – det er naturligvis umuligt at få alle de store instruktører med, men er det grundet modvilje mod deres film, eller manglende anmeldelser?

På trods af disse mangler indeholder *Film på hjernen* dog masser af pragtfulde anmeldelser. Mange giver lyst til at se med skam endnu use-te mesterværker, men bogen lyser for alvor op, når Morten Piil med sin overdådigt spændstige prosa kan beskrive en læsers gamle favorit, med netop de rette ord. Da han i indlednings-afsnittets virtuose ræs gennem filmhistorien (på fem sider!) karakteriserer *Citizen Kanes* (1941) indflydelse som ”en tidsindstillet bombe, der sprang i slow motion gennem årtierne”, virker det så uendelig præcist formuleret, at man må læse afsnittet igen. Flere af disse øjeblikke indfinder sig med f.eks. den noget utilfredse anmeldelse af *The Shining* (1980, *Ondskabens hotel*): ”en af disse prætentiose filmreuser, der ganske enkelt er for kedeligt og vilkårligt udformede til, at man for alvor fristes til at løse dem”, og gennemgangen af *Blue Velvet* (1986): ”Der er noget på en gang hudløst sårende og ynkeligt barokt over sadomasochismen i denne film, der aldrig som i f.eks. *9 1/2 uge* vil få damebladslæsere til at kurre af fryd”. Så er det vist sat på plads. Morten Piils sprog er aldrig mindre end fremragende, og kritikken altid lodig, sommetider for pompøs (som f.eks. *De største helte* (1996)), men ofte lige på kornet.

Bogen er således fyldt med guld, men måske ikke altid det guld, man kunne have ønsket sig. Et strammere udvalg ville have klædt dens tematiske opbygning, og udeladelsen af en del film føles simpelthen som en mangel. Dette gør ultimativt *Film på hjernen* til et udmærket supplement til familiens filmfreak, men kun for alvor nødvendig læsning for familiens Piilfreak.

Dette synes bogen også at erkende med medtagelsen af et par anmeldelser af film, som tydeligvis ikke har hørt til Morten Piils bedste biografoplevelser: *Independence Day* (1996) – og især – *17 op* (1989). Disse to anmeldelser rammer lidt ved siden af bogens øvrige indhold som stiløvelser i elegant perfiditet, hvor

Piil perfekt fremhæver filmenes udsøgte mangler. Disse anmeldelser hører ikke til i denne bog; hvis Piil en dag som en anden Roger Ebert laver en samling af pragtfulde hade-anmeldelser, kan han støve dem af igen.

Afslutningsvis kunne denne (meta)anmelder godt have tænkt sig lidt strammere arbejde fra bogens redaktør. Med en så flot tryksag som *Film på hjernen* føles det lidt unødvendigt, at indholdsfortegnelsen indeholder en del slåfejl – hvem har hørt om filmene *Gooldfinger* eller *Hots Shots*? Samtidig mangler der originaltitler på næsten alle film, og det føles gådefuldt, hvordan Information har kunnet bringe Piils anmeldelse af Roy Anderssons *En kärlekshistoria* (1970, *En kærlighedshistorie*) i 1969 – et år før den fik premiere.

Disse meningsløse småfejl skammer lidt en ellers flot hyldest til landets mest drevne film-melder. *Film på hjernen* vil ligge flot på enhver filminteressere ts natbord og lokke nattesøvnen væk med de mange elegante gennemgange af filmhistoriens store film. En publikation af denne kaliber er helt på sin plads i denne sammenhæng; man må tage hatten af for Morten Piil og kippe med flaget.

Science fiction-filmens ukomplette ABC

Af Kenneth T. de Lorenzi

Søren Thomas: *Science fiction film i et halvt århundrede*. Frydenlund, 2002. 179 s., ill.

Søren Thomas har med sin bog *Science fiction film i et halvt århundrede* begået en veloplagt og velkommen gennemgang af science fiction-filmens historie i den anden halvdel af det tyvende århundrede. Bogen er delt op i årtier, fra 1950'erne til 1990'erne med et afsluttende kapitel om den sandsynlige fremtid for science fiction-filmen som Thomas ser den (den ser sort ud!). Ydermere har han udvalgt og beskrevet sine 10 yndlingsfilm og har desuden tilføjet en selektiv filmografi med handlingsreferater af de film, han er gået let henover i hovedteksten. Denne semi-kronologiske inddeling fungerer udmærket, med sammenhængende kapitler, der tilbyder ganske flydende læsning. Filmtitler er skrevet med fede typer og det er